

Avrupa IŞİD'e Katılımlara Karşı Neden Önlem Almıyor?

IŞİD, terör saldırıları kadar örgüte tüm dünyadan özellikle de Avrupa'dan gerçekleşen katılımlarla da dikkat çekmektedir. Batılı devletlerin bölge üzerindeki çıkarları ve Batılı istihbarat birimlerinin mevcut katılımlara katı müdahalelerde bulunmaması arasındaki bağlantı göz ardı edilmemelidir. Irak'ın Amerika tarafından işgalinden günümüze bölgede etnik ve dini ayrışmaların bir yansıması olan örgüt, Türkiye için de tehdit oluşturan boyuta ulaşmıştır. Sınır bölgemizde terörün ve çatışmaların bu denli sıcak oluşu yüz yıldır netlik kazanmayan Orta Doğu haritasının yeniden çizilme olasılığına karşı Türkiye'yi proaktif davranış sergilemeye yönlendirmelidir.

*Bahar AŞCI**

Tarih 10 Nisan 2015; 1889'da kurulan Amerika merkezli uluslararası yayın organı Wall Street Journal yeni bir makaleye yer veriyor ve yüz yıldır olduğu gibi konu yine Orta Doğu'daki sınırlar meselesi. Olası haritalar tartışılıyor ve hangi harita, çatışmaları daha da azaltır sorusuna cevap aranıyor.¹ Peki, ama hangi çatışma? Kimi zaman etnik, kimi zaman dini ve genel olarak da suni çatışmalar çünkü dünyanın en bereketli ve cazibeli topraklarının yönetimi konusunda söz sahibi olmak isteyen devletler yüzlerce yıl bu bölgedeki senaryolarda hep metin yazarı oldular. Bu yazıda da biraz geçmiş haritalar hatırlatıldı ve ardından son günlerde adı sıkça duyulan IŞİD'e katılımlarda Batı'nın sessizliği işlendi.

Wall Street Journal'da yayımlanan analizde canlandırılması yapılmış haritada (Şekil 1) etnik ayrışmalardan çok dini/mezhpsel bölünmeler dikkati çekmektedir. Hatta bir dini temsil merkezi kurgulanmış, Hilafet canlandırılmış ve Halifelik Irak – Suriye sınırına yerleştirilmiştir. Şii – Sünni hattı belirleyen harita, Aleviler için de Alevistan bölgesini işaretlemiştir. Şii – Sünni çatışmasıyla birlikte düşünüldüğünde harita, ABD'nin Yeşil Kuşak Projesi'nin yerine bir B Planı gibi Şii Hilali -ve hemen karşısında uzanan Sünni Hilali- projesini öneriyor görünmektedir. Bu durumda da Kürtler bölgedeki yeniden şekillenmede aktör olmaktan çıkmakta ve bir anlamda seyirci konumuna geçmektedir.

* Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi İİBE, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü İş Geliştirme ve Stratejik Yönetim Araştırmaları Merkezi Bilimsel Danışman

Şekil 1. Wall Street Journal'daki maktelede Tasvir Edilmiş Harita

Kaynak: Yaroslav Trofimov, Would New Borders Mean Less Conflict in The Middle East, Harita Tasarım: Luci Gutierrez

Yeşil Kuşak v. Şii Hilali

ABD Başkanı Jimmy Carter'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı olan Zbigniew Brzezinski'nin mimarı olduğu Yeşil Kuşak Projesi, Kızıl Tehlike (Sovyetlere) karşı oluşturulan ve Müslüman ülkeleri kontrol etme amacıyla 1977-78 yılları arasında uygulamaya sokulan bir Amerikan projesidir. Temel olarak İslam'ın komünizme karşı bir kalkan olabileceği görüşüne dayanıyordu ve Rusya'nın Orta Doğu'daki petrol zengini ülkeler ile ilişkilerini geliştirip müttefikler edinmesini engellemeyi amaçlıyordu. Orta Doğu ve Orta Asya politikalarında "Kızıl Tehlikeye Karşı Yeşil Panzehir" taktiğini uygulamaya geçiren Amerika'nın ilk

adımı Afganistan'ı işgal etmekte. O dönemde bu politikayla İslam da İlimli ve Radikal olmak üzere ayrıma tabi tutuldu.

"Şii Hilali" ise ilk olarak 2006'da Ürdün Kralı Abdullah tarafından telaffuz edilmiştir² ve bir kuşatma teorisi olan hilal taktiğinin güncel halidir. ABD'nin Lübnan'dan başlayıp Suriye'ye, Irak'a, oradan İran'a ve oradan da Pakistan'a kadar giden Şii koridorunun kontrolünü sağlaması da Yeşil Kuşak Projesi'ne alternatif bir senaryodur. ABD'nin Şii koridorunda egemen olması, olamıyorsa bu koridora karşı Sünni bir koridor oluşturması ya da Şii-Sünni çatışmasından faydalanarak bölgeyi kontrol altında tutması gibi her türlü gi-

rişimi ise Ortadoğu'yu uluslararası bir sorun merkezi haline getirmektedir. Şii Hilali'nin kuzeybatı ucunu Esad'ın Aleviliği oluşturur, bu nedenle olsa gerek haritada Alevistan özellikle işaretlenmiştir, sonra Bağdat Şiiliği, Nefes Şiiliği, ardından İran'daki Şiilik ile hilal tamamlanır. İslam coğrafyasının homojen yerine bölünmüş ve sürekli çatışma halinde olan yapısı bölgeyi dış müdahaleye açık hale getirmektedir. Öte yandan petrol söz konusu olduğunda Suudi petrollerine karşılık Şii petrolleri, pazardaki rekabeti artırmaktadır. Arap-İsrail Savaşı'nda 15-20 dolar olan petrol İran-İrak Savaşı çıktığında 100 dolara fırlamış ve 1978'de dünya ilk petrol krizini yaşamıştır. O nedenle petrol bağımlısı dünya, alternatif enerji kaynaklarını geliştirene kadar bölgede yönetsel güce hakim olmayı istemektedir.³

Irak ve Şam İslam Devleti (IŞİD)

Haziran 2014'te Irak'ta gerçekleşen terör saldırıları sonrası adını daha sık duymaya başladığımız IŞİD, Amerikan'ın Irak'ı işgaline tepki olarak 2003 yılında Ebu Musab Zerkavi tarafından kurulmuş, El Kaide geleneğinden gelen Selefi bir terör örgütüdür. Sovyet-Afgan Savaşı'na katılmak üzere yola çıkan Zerkavi, Sovyetler'in askerlerini çekmesi üzerine Ürdün'e geri dönmüş ve çok geçmeden tekrar Afganistan'a giderek Herat yakınlarında İslami bir kamp kurarak eğitim vermeye başlamıştır. Amacı gerçekten Müslüman olmadığını düşündüğü Ürdün Krallığı'nı yıkmak ve Hilafeti geri getirmektir. Usame bin Ladin ile Afganistan'daki kampın yöneticiliğini yapan Zerkavi, CIA tarafından Irak'taki El-Kaide'nin başı olarak da gösterilmiştir.

17 Ekim 2004'te El-Kaide'ye katılan örgüt, bölgedeki pek çok terör saldırısını da üstlenmiştir.⁴ Kısa sürede Suriye'nin kuzeyinden, Irak'ta Musul'dan İran sınırına kadar olan bölgeyi ele geçirirken ismi de IŞİD olarak değişmiştir. Şeriatı dayalı İslam Devleti kurmak amacını açıklayan IŞİD'e dünyanın pek çok noktasından cihatçı katılımı olmuştur.

Terörün Batı'dan sürekli destek alması, bölgenin bir gerçeğidir. Çatışmaları canlı tutmak özellikle silah satıcısı olan Amerika'nın neredeyse tek geçim kaynağı haline dönüşmüştür. 1980'den sonra Amerikan ekonomisindeki büyümede savunma sanayinin payı oldukça yüksektir. Bu nedenle geçmişte anlaşması yapılmış paylaşımlara

bir adım daha yaklaşmanın yolu Orta Doğu'da terörün ve çatışmaların sürekli canlı tutulmasından geçmektedir.

Sykes Picot ve Sevr Antlaşmaları

Her ne kadar imzalanamamış olsa da Sykes Picot, Orta Doğu'nun haritasının şekillenmesinde etkili olan anlaşmalardandır. 16 Mayıs 1916'da İngiltere ve Fransa arasında yapılan ve Osmanlı Devleti'nin Orta Doğu topraklarını paylaşmayı öngören gizli bir anlaşmadır. 1915'te Arap Yarımadası'nı ele geçiren İngiltere, Osmanlı'ya karşı ayaklanan Mekkeli Şerif Hüseyin'i destekleyerek Irak ve Filistin toprakları üzerinde kendi yönetimi altında bir Arap Devleti kurmak istemiştir. İngiliz komutan McMahon ile Şerif Hüseyin arasında imzalanan bu gizli anlaşmaya Fransa'nın karşı çıkması üzerine İngiltere yeni bir antlaşma imzalamıştır. Antlaşmaya göre;

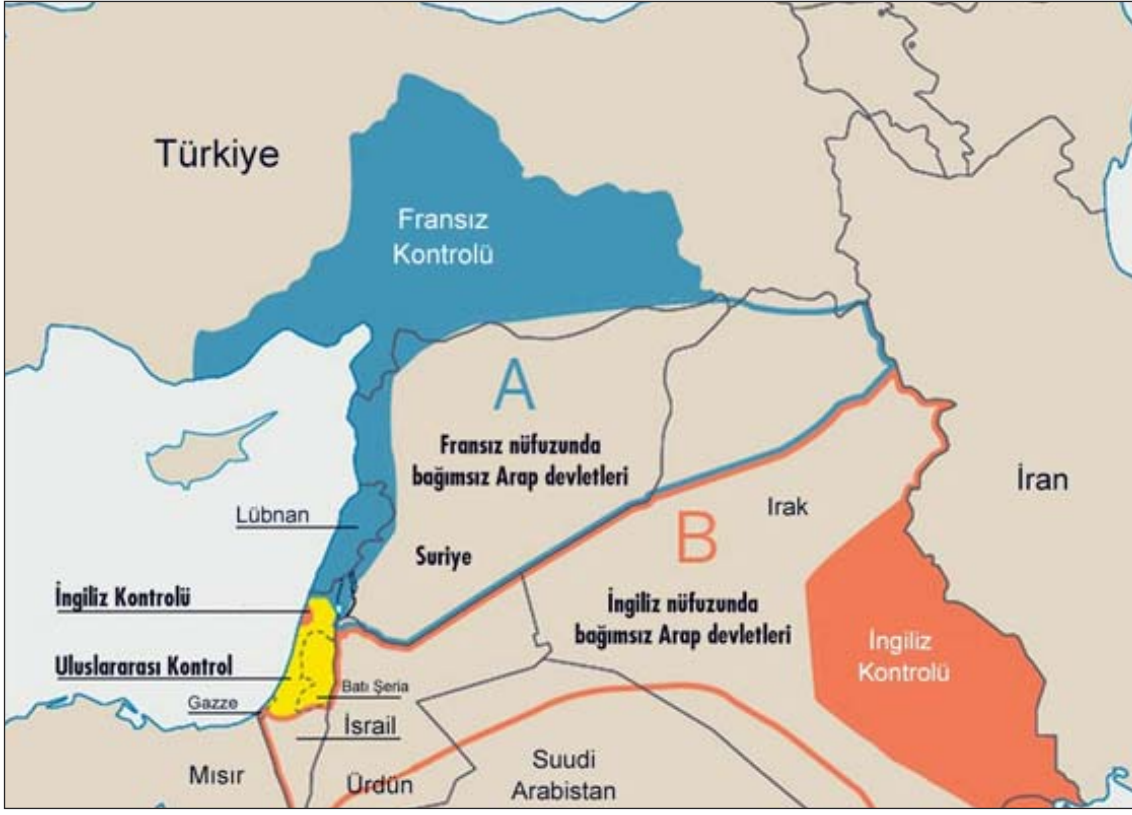
1. Rusya'ya Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis ile Güneydoğu Anadolu'nun bir kısmı,
2. Fransa'ya Doğu Akdeniz bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Musul ile Suriye kıyıları,
3. İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Basra ve Güney Mezopotamya verilecektir.
4. Fransa ile İngiltere'nin elde ettiği topraklarda Arap devletleri konfederasyonu veya Fransız ve İngiliz denetiminde tek bir Arap devleti kurulacak,
5. İskenderun serbest liman olacak,
6. Filistin'de ise, kutsal yerleşim yeri olması nedeniyle bir uluslararası yönetim kurulacaktır.

Ancak 1917'de Rusya'da gerçekleşen devrimden sonra Rusya antlaşmadan vazgeçmiş ve Lenin gizli olan bu anlaşmayı dünya kamuoyuna açıklamıştır.

1920'de imzalanan Sevr Antlaşması da Sykes Picot gibi anlaşma taraflarının isteği doğrultu-

Suriye'deki çatışmaların başladığı tarihten itibaren 12.000 yabancı savaşçı destek için IŞİD'e katılmıştır. Bu katılımın yüzde 25'ini Batılı devletlerden gidenler oluşturmaktadır

Şekil 2. Sykes Picot Antlaşması'nda Öngörülen Paylaşım

sunda değil de koşulların oluşmaması nedeniyle uygulamaya konulamamış anlaşmalardandır. Birinci Dünya Savaşı sona ermiş ancak İtilaf Devletleri ki başta İngiltere olmak üzere Osmanlı Devleti'ni paylaşma konusunda anlaşmazlığa düşmüşlerdir ve Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan ile anlaşan İtilaf Devletleri, Osmanlı konusunda masada anlaşmamış ve bölgenin durumu muallakta kalmıştır. Ne var ki yüz sene önce uygulanamamış anlaşmalar, bölgenin sınırları tartışılırken hala referans alınmaktadır.

22 Nisan 1920'de Osmanlı hükümeti Paris'e barış görüşmeleri için davet edilmiştir ve 10 Ağustos 1920'de uzun görüşmeler neticesinde Osmanlı'yı bölüşme planı olan Sevr, Damat Ferit Paşa başkanlığındaki heyet ile İtilaf Devletleri temsilcileri arasında imzalanmış ve bu gelişmeler Ankara'daki Büyük Millet Meclisi tarafından kınanmıştır ve antlaşmada imzası bulunanlar vatan haini ilan edilmiştir. Peki neden? Cevabını vermek için antlaşma şartları yerine haritaya bakmak yeterlidir. 24 milyon kilometrekare Osmanlı toprağından geriye neredeyse 250.000 kilometrekare toprak kalmış ve aslında Osmanlı masa başında haritadan silinmişti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan tek kutuplu dünyada eksen kayması gerçekleşmiş ve dünya tekrar güç dengeleri açısından çok kutuplu hale gelmiştir. Bu durumda hemen güney sınırdan başlayan Şii Hilali ve bu hilale karşı oluşturulan Sünni Hilali ile ortaya çıkacak çatışmalardan bölgesel düzeyde etkilenecek olan Türkiye'nin geleceği de yeniden şekillenmesi muhtemel Orta Doğu haritası açısından yüz yıl önceki önemini korumaktadır. Orta Doğu haritası, tarihten gelen paylaşım dönük muhtemel değişikliklerle birlikte incelenirken Sevr haritasında yer alan ancak gerçekleştirilememiş İtalyan, Fransız ve İngiliz egemenliği de mutlaka dikkate alınmalıdır.

İŞİD'e Avrupa'dan Katılımlar

Bugün Suriye'de devam eden savaş, uluslararası müdahaleyi gerektiren boyuta gelmiştir. Öyle ki artık savaş neredeyse dünyanın her ülkesinden katılımcılarla desteklenir haldedir. Bu desteğin de önemli bir bölümü şaşırtıcı şekilde Avrupa'dan gelmektedir. Merkezi New York kentinde bulunan Soufan Group adlı stratejik ara-

Avrupa İŞİD'e Katılımlara Karşı Neden Önlem Almıyor?

Şekil 3. Sevr Antlaşması'nda Öngörülen Paylaşım

tırma merkezinde görevli eski İngiliz diplomat ve istihbaratçı Richard Barrett'in Haziran 2014'te yayımladığı "Suriye'deki Yabancı Savaşçılar"⁵ raporu örgüte yabancıların katılımının arttığını gözler önüne sermektedir. Raporu göre Suriye'deki çatışmaların başladığı tarihten itibaren 12.000 yabancı savaşçı destek için örgüte katılmıştır. Bu katılımın yüzde 25'ini Batılı devletlerden gidenler oluşturmaktadır (Rapor, s4).

Sosyal medya aracılığıyla örgütlenen yabancı katılımcıların katılım süreçlerinin vatandaşları buldukları ülkelerce doğrudan kontrol edilmediği ya da kontrol edilmek istenmediği izlenimi oluşturmaktadır. Avrupa ülkelerinden katılım gösteren cihatçıların neden savaşmaya gittiği kadar Batılı ülkelerin katılımcılara neden engel olmadığı ve istihbaratlarını uygulamada pasif kalarak terörün şiddetlenmesine neden katkıda buldukları da ciddi bir sorunsaldır.

Raporu göre örgüte Türkiye'den 400 kişi katılmışken Fransadan 700 ve İngiltere'den 400 kişi

katılmıştır. Fransa ve İngiltere'den katılanların ise hepsi sonradan Müslüman olmuş ve kendisini cihat savaşçısı olarak deklare etmiştir. Ne var ki, vatandaşı oldukları ülkeler tarafından farklı amaçlarla savaşa itilen figürler olabilecekleri de önemli ve güçlü bir ihtimal olarak akıllarda tutulmalıdır.

Fransa otoriteleri katılımcıları genel olarak amaçsız ve bir yere bağlanma ihtiyacında olan gençler olarak tanımlamaktadır. Çoğunun cihat uğruna savaşıp şehit olma amacını taşıdığını iddia eden otoriteler, gençlerin örgüte katılımını engelleyici herhangi bir faaliyette de bulunmamaktadırlar (Rapor, s18).

Pek çok Avrupalı devletin aslında silahlı terör örgütlerine katılımı cezalandıran yasaları mevcut ancak uygulamada yetersizlikler görülmektedir (Rapor, s27). Nisan 2014'te AB Terörle Mücadele Koordinatörü Filles de Kerchove, Avrupa Birliği üyesi 28 ülkeden Suriye'deki iç savaşa 2.000 kişinin gittiğini tahmin ettiklerini açıklamıştı.⁶ Müslüman nüfusun yoğun olduğu Almanya ve

Bahar Aşcı

Hollanda tedbirleri katılaştırırken, bu tedbirler örgüte katılımları engellemekte zayıf kalmaktadır. Doğrusu Avrupa'dan katılımın beklenenden yüksek olması; cihatçıların kendi ülkeleri içindeki örgütlenmesi ve hangi ülke üzerinden terör örgütüne katılacakları yönünde yeterli istihbarat bilgileri olmasına rağmen ülkeden çıkışlarının engellenmemesi Avrupa devletlerinin hedefleri hakkında bir takım şüphelere yol açmaktadır.

Türkiye açısından olaya bakıldığında Irak'taki üçlü yapıdan Suriye de nasibini aldığından aynı renkliliği fazlasıyla taşıyan Türkiye de artık hedefte demektir. Nitekim bu düzen 1982'de Kivnum adlı Siyonist dergide açıkça izah edilmiştir.⁷

Henüz sıcak bir olasılık gibi gözükmeyen Şii-Sünni iç çatışması yakın bir gelecekte ülkemizi tehdit edebilir ve bu durum partiler üstü bir durumdur. CIA Factbook verilerine göre yüzde 78'i Sünni olan Türkiye'nin Şii Hilali'nden çok Sünni Hilali'ne yakın olduğu açıktır. Ancak bu iki hilalden bağımsız şekilde "Misak-ı Milli'de de zaten yer alıyor söylemiyle" Kuzey Irak Kürtleriyle birleşip doğuda Kürt Hilali'ni oluşturması ve belli bir süre için Musul ve Kerkük'ün yönetimlerinin Türkiye'ye bağlanması da gündeme gelebilir. Bu durum Türkiye'yi kısa bir süreliğine güçlendirecektir ancak kesin olan bunun uzun sürmeyeceğidir.

Şekil 4. IŞİD'in Kurmak İstedığı Devletin Tahmini Sınırları

Kaynak: <http://www.on5yirmi5.com/haber/guncel/dis-politika/159575/sykes-picot-duzeni-nasil-coktu.html>

Avrupa IŞİD'e Katılımlara Karşı Neden Önlem Almıyor?

Mustafa Kemal Atatürk ile vücut bulan Türk Devrimi korporatist⁸ bir özellik taşıyordu. Çıkarların örgütlenmesinde tek vücut yaklaşımı savunulmuştu. Ancak, yüz yıl önce öngörülmüş olan bu düzenin bugün parçalanmaya çalışılması mantığın açıklayamayacağı bir durumdur. Bölgemizde çıkacak herhangi bir iç savaş, sebebi her ne olursa olsun topyekün haritadan silinmemize neden olabilecek kuvvettedir. Olası bir Kürt Devleti önce Kürtleri sonra Türkleri etkileyecek potansiyelde olacaktır. Öte yandan olası bir Alevi-Sünni çatışmasında kazanan her iki taraf da olmayacaktır. Bu nedenle tek vücut olmak her bir birey için önemlidir. Birlikte yaşam şartları iyileştirilebilir ancak ayrı yaşamlar dile bile alınmamalıdır. Bu topraklarda yaşayan insanların ortak dilleri ve dinleri olmayabilir ancak ortak bir kültür; hepsinden öte hayatta kalmak gibi ortak bir menfaatleri vardır. Bu da devlet örgütlenmesi için önem arz eder.

Ortak dil ve din bir milleti oluştururken ortak kültür ve çıkar, devleti oluşturur ve vücudun organları gibi bu oluşumun her bir parçası birlikte hareket etmelidir.

Türkiye konumu itibariyle ne Irak'a ne de Suriye'ye benzer. Bu topraklardaki barış dünya için de önemlidir. O nedenle terörün desteklenerek ülkemize sıçratılmaya çalışılması Avrupa Birliği üyesi devletlerin de içinde olduğu bir senaryodur. Bunu yüz sene önce görebilen vizyoner lider Mustafa Kemal Atatürk işte bugünleri öngörerek “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” demiştir.

Avrupa'dan IŞİD'e katılanların vatandaşı oldukları ülkeler tarafından farklı amaçlarla savaşa itilen figürler olabilecekleri de güçlü bir ihtimal olarak akıllarda tutulmalıdır.

21. YÜZYIL

Dipnotlar

- 1 Yaroslav Trofimov, Would New Borders Mean Less Conflict in the Middle East?, Wall Street Journal, 10 Nisan 2015, <http://www.wsj.com/articles/would-new-borders-mean-less-conflict-in-the-middle-east-1428680793>
- 2 Utku Başar, “Şii Hilali” gerçek oldu!, 10 Mart 2015, www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/utku-basar/sii-hilali-gercek-oldu
- 3 Şener Üşümezsoy, Işid Gerçeği: Şii Hilali Karşısında Sünni Hilali, Temmuz 2014, www.turksolu.com.tr/457/susumezsoy457.htm
- 4 Ümit Özdağ, “IŞİD Gerçekten Nedir?”, 21yy.Türkiye Enstitüsü, 26 Eylül 2014, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2014/09/26/7772/>
- 5 Richard Barrett, Foreign Fighters in Syria, Soufan Group, June 2014, <http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2014/06/TSG-Foreign-Fighters-in-Syria.pdf>
- 6 Hayrettin Osmanoglu, IŞİD'In İçindeki Arap Olmayanlar, www.el-aziz.com/Hayrettin_Osmanoglu_ISIDin_icindeki_Arap_olmayanlar_yaz_i9673.htm
- 7 Oded Yinon, A Strategy For Israel In The Nineteen Eighties, Kivimun, 1982.
- 8 Korporatizm: Latince beden anlamına gelen corpus kelimesinden türetilmiştir. Buna göre bir devleti oluşturan örgütler, sınıflar, aynı ortak çıkar peşinde hareket etmelidirler. Bunlar birbirinin karşıtı veya rakibi değil, tamamlayıcılarıdır; devleti bir bedene benzetecek olursak bu bedenın kol ve bacakları olarak faaliyet göstermelidirler. Bir (sınıfsal) çatışmayı değil, birlikte uyumlu hareket etmeyi öngörür. Kaynak: Adam Przeworski, Kapitalizmde Devlet ve Ekonomi, çevirenin notu, sayfa 13, Heretik Yayınları, Ankara, 2015.